

DEKO, Marts, 2005.

Sandra Zaiceva

Pasaules arhitektūra Latvijā

- **Darbs pie augstceltnes projektēšanas Ķīpsalā, Āgenskalna līča malā, ir jūsu pirmā augstceltņu pieredze Latvijā. Ko mēs varēsim šeit no jums sagaidīt?**
- Rīgā augstceltnes pagaidām vēl ir reta parādība. Šai vietā, kur Rīgas pilsētas detaļplānā paredzēta apbūve 25 stāvu augstumā, mēs sadarbibā ar Vincentu esam radījuši ēkas projektu, kas paredz augstākā komforta un apdares līmeņa dzīvokļu izbūvi augstceltnē, kā arī restorānu, veikalu, nelielu biroju izveidi četru segmentu kompleksā, kas veido augstceltnes cokolu. Visas zemākajos stāvos izvietotās iestādes būs pieejamas ikvienam, ne tikai mājas iedzīvotājiem. Gar upes krasta līniju izvietoti restorāni, kas atrodas tieši pie ūdens un ko papildina terases un ūdenī izvirzīts pontons. Tiek projektēta arī atsevišķa ēka virs ūdens, kas paredzēta skaļiem izklaides pasākumiem. Piekrastē ar laiku tiks izveidotas kuģīšu un laivu piestātnes, kas varbūt pat nodrošinās satiksmi ar Vecrīgu. Tā būs pasaule, kas piedāvās dažādas izpriecu un brīvā laika pavadīšanas iespējas.
Strādājot pie šī projekta, svarīgākais bija iedzīvotājiem un apmeklētājiem radīt ekskluzīvu un viesmīlīgu gaisotni. Šīs vietas īpašā priekšrocība ir brīnišķīgais skats uz Rīgas vecpilsētu un fakts, ka celtnē atradīsies tiešā upes tuvumā.
Gluži kā citos mūsu īstenotajos projektos, arī šeit tiks izmantoti vienīgi dabiski un vienkārši materiāli. Fasādes redzamajā daļā – arī plaši stikloti laukumi. Lielie logi pavērs plašu skatu no dzīvokļiem, arī šeit nodrošinot gan mājīgumu telpas iekšienē, gan arī dabas – Daugavas un pilsētas panorāmas - baudījumu.
- **Ķīpsalas apbūve ar augstceltnēm ir tikai pašā iesākumā, un te vēl ir brīvas rokas izpausties, bet strādājot pie ģimenes villas projekta Jūrmalā, jaunradītajām ēkām bija jāiekļaujas jau eksistējošā villas *Marta* arhitektoniskajā kompleksā. Kāda bija jauno ēku koncepcija?**
- Pasūtītāja vēlme bija radīt projektu ēkai, kuras iekšējā uzbūve būtu vērienīga un reprezentatīva un kur būtu iespējams rīkot mākslas izstādes, koncertus, pieņemšanas, vienlaikus saglabājot pieticīgu un atturīgo ārējo veidolu, kas labi iekļaujas Jūrmalas vidē. Jau pirmās dzīvojamās ēkas realizācijas gaitā pasūtītājs man lūdza izveidot kopēju projekta skici arī blakusesošajam zemes gabalam, kur bija paredzēta ēku kompleksa un dārza uzbūve viņa meitai. Tā radās ideja Jūrmalas vidē, augsto priežu ielokā, radīt individuālu un daudzveidīgu arhitektūras parku ar strūklaku, tējas namiņu un dažādām apstādījumu zonām.
- **Visām kompleksa ēkām nav izmantoti vienādi apdares materiāli.**
- Jau eksistējošā villa *Marta* ir kā kontrasts jaunajai apbūvei, raisot dialogu ar koka ēkām, kas ir tipiskas Jūrmalai. Gan jaunā dzīvojamā ēka, gan arī tenisa halle un pārējās dienesta ēkas ir koka konstrukcijas, kas ir nodeva vietas tradīcijai.

- **Latvijai neierasta ir ideja par mākslīgo ūdens baseinu, uz kura paceļas namiņš.**
- Mākslīgais baseins, un kura *peld* japāņu tējas namiņš, ir vieta meditācijai. Atrodoties namiņā, redzeslokā galvenokārt ir ūdens virsma, kurā spoguļojas debesis. Šeit tāpat var nodoties dabas parādību pilnvērtīgai baudīšanai.
- **Vienpadsmit dzīvokļu nams Rīgā, Zaubes ielā 12, turpina jūsu ar *Skaistajiem skatiem* aizsākto risinājumu – ekskluzīvi dzīvokļi teicamas arhitektoniskās kvalitātes vairākstāvu ēkā.**
- 1997. gadā tapušais projekts Zaubes ielas namam bija pirmais manas un Leona Jakrina (arhitektūras un būves biroja *Vincents* līdzīpašnieks – red.) sadarbības rezultāts, kuram vajadzēja tikt īstenotas jau tajā laikā. Bet tas nenotika, un gadu gaitā projekts jau bija izdzisis no manas atmiņas, tāpēc jo īpašs prieks man bija, uzzinot, ka nu tas realizēts.
Šis projekts ir īpašs ar to, ka atrodas uz ļoti neliela zemesgabala, bet, par spīti šaurajai vietai, dzīvokļu plānojums ir vērīgs, īpaši domāts par dabiskās gaismas pieplūdi. No katra dzīvokļa paveras skats uz vairākām debespusēm, telpas allaž ir saules staru pielietas. Blakus mājai aug brīnišķīgs ozols, kuru noteikti vēlējāties saglabāt, jo tas palīdz dzīvokļos radīt īpašu gaisotni.
- **Kādi ir jūsu pašreizējie projekti ārpus Latvijas?**
- Pašlaik mūsu birojs strādā pie daudziem un dažādiem projektiem, no kuriem 32 vien tiek realizēti Ķīnā. Pie tiem vispirmām kārtām minama vesela pilsēta ar 800 000 iedzīvotāju, kas pēc mūsu projekta trīs kilometrus liela ezera ielokā tiek būvēta pilnībā no jauna. Lielākais un prestižākais projekts ir Pekinas Nacionālais muzejs, lielākais pasaulē ar kopējo platību virs 175 000 kvadrātmētru, kas tiks pabeigts pirms Pekinas olimpiskajām spēlēm.
Lielākais projekts, kura būvniecība pašlaik notiek Vācijā, ir Berlīnes centrālā dzelzceļa stacija un Hamburgas lidosta, kā arī vairāki futbola stadioni, kas tiek būvēti Vācijas pasaules futbola čempionāta vajadzībām.
- **Cik svarīga, jūsuprāt, ir laba arhitektūra? Un kāda ir arhitekta sūtība?**
- Arhitektūra nav autonomas mākslas novirziens, kā tas ir ar glezniecību, tēlniecību, mūziku vai literatūru. Arhitektūras izmantojumam ir sociāls raksturs, un tā ir atkarīga no izvietojuma, lietotajiem materiāliem, tehnoloģijām, pieejamiem kapitāla resursiem un no apstākļiem, kuros tiek izmantota. Johannes Rau, bijušais Vācijas Federatīvās Republikas prezidents, ir teicis: „Grāmatu var aizvērt un nolikt pie malas. Mūziku var izslēgt. Nevienam nevar piespiest piekārt gleznu, kas nepatīk. Bet nav iespējams garāmejojot izvairīties no skata uz māju. Arhitektūrai piemīt redzamākā sociālā ietekme.”
Arhitektūra vispirmām kārtām ir pakārtota cilvēka vajadzībām. Tāpēc arhitektūra izriet no dialoga starp esošajiem apstākļiem un iesaistīto arhitektu ideāliem. Uz savu uzdevumu arhitekti reaģē dažādi. Cits sevi īsteno tikai kā pasūtītāju izpildītājs, cits nodarbojas ar pašapmierinātu monologu, neuzklausot pārējos. Šie varianti nav atbalstāmi. Pirmajā gadījumā arhitektūra tiek aplūkota kā sociāls produkts, kur arhitekti ir gatavi adaptēties dominējošiem apstākļiem, neformulējot savu personisko nostādni, ejot pa mazākās pretestības ceļu. Ieņemdam šādu pozīciju, arhitekts pilda palīga lomu. Savukārt pašapmierināts monologs ir visai dogmatiska pieeja, esošie apstākļi tiek ignorēti, piedāvātajiem risinājumiem ir liela ideoloģijas deva.

Daudzi mūslaiku arhitekti ir tendēti nodoties šādiem monologiem. Viņi atsaucas uz pašu izdomātām teorijām, beigu beigās padarot tās par nosacījumu un doktrīnu. Prese, izstādes un teorētiskās diskusijas ir pārpilnas ar darbiem, kuru autori jāvušies šiem pašapmierinātajiem monologiem. Manā skatījumā arhitektam jābūt dialoga partnerim. Viņa noderīgums sabiedrībai izriet no fakta, ka viņš, ka vides mākslas eksperts reagē uz apstākļiem atbilstoši savai subjektīvajai vērtību sistēmai. Tie neesam vienīgi mēs, arhitekti, kas veido mūsu apkārtējo vidi. Vai mūsu atbildes tiks pieņemtas un vai tās kļūs par arhitektūras vides sastāvdaļu, ir atkarīgs no mūsu gatavības ieklausīties, no dialoga ar pasūtītāju.

- **Jums ir sava dizaina filozofija, kas varētu kalpot arī kā pamudinājuma vārdi citiem arhitektiem.**

- Savu pozīciju es vēlētos raksturot ar četrām pamatnostādņēm.

Vienkāršība. Vienkāršība ir funkcijas organizācijas sāls. Meklējiet dizaina projektos acīmredzamāko un vienkāršāko risinājumu. Mēģiniet padarīt vienkāršāko par labāko. Tas, ko es saprotu ar jēdzienu *vienkāršība*, ir ticams, pašsaprotams, skaidrs un bez uzpušķojumiem. Esmu pārliecināts, ka pati elementārākā vienkāršība ir arī skaistuma un izturības garantija.

Dažādība un vienotība. Veidojiet vienotību dažādībā un dažādību vienotībā. Jo lielāks līdzsvars starp dažādību un vienotību, jo augstāka ir vides arhitektūras kvalitāte. Mūsu dzīves vides nesakārtotība rodas no vienveidības pārpalikuma, kuru mēs izjūtam kā monotonumu, vai arī no dažādības pārpalikuma, kas atpazīstams kā haoss. Tāpēc vienotības un dažādības līdzsvars man ir ārkārtīgi nozīmīgs. Tomēr šī arhitektūras problēma atšķirīgos, bieži vien pilnīgi pretējos apstākļos parādās jebkurā projektā. Kamēr identisku māju rindas var novest pie monotonas vienotības, allaž pastāv risks pārsātināt dizainu, projektējot veikalu telpas un koridorus.

Mans paša mērķis nav nedz idealizēt dažādību, nedz arī dogmatiski atbalstīt striktas kārtības normas. Mans mērķis ir sākt dialogu ar dominējošiem apstākļiem.

Struktūra. Veidojiet dizaina struktūru. Organizējiet funkcijas tiešās arhitektūras formās. Struktūras mērķis ir radīt skaidras arhitektūras formas, lai veidotu vizuāli tīru arhitektūru un sniegtu viennozīmīgu telpisku orientāciju. Katra dizaina pamatā jābūt struktūras principam, kas sadala ēku un organizē tās funkcijas. Struktūras princips ir mana dizaina procesa gramatika. Kopumā ņemot, mans organizācijas princips ir vienkārša vai salikta ģeometrija, kuru dažkārt pārklāj brīvas formas.

Nepārprotama individualitāte. Piešķiriet savam darbam identitāti, izmantojot specifiskās situācijas iezīmes, vietu un uzdevumu. Šajā gadījumā galvenais nav unikalitātes saglabāšana kā pašmērķis vai patvaļīgs formāls akts, bet centiens no dotās situācijas un izvirzītā uzdevuma attīstīt konkrētajiem apstākļiem nepārprotamu individualitāti.

Tie ir mani vispārējie mērķi un vēsturiski veidojusies *dizaina filozofija*, kuru es izmantoju, lai spētu reagēt uz dizaina procesa nosacījumiem.